

נושא השבוע: שלוחו של אדם כמותו

המקור בפרשה: איש שה לבית אבות

(יב, ג), קידושין מ"ב א.

חסדג לשולחן

עלון שבועי לבני הישיבות סביב נושא הפרשה בעיון בהלכה באגדה ובמוסר

ראשי הישיבות

עיון תלמוד

דבר העורך

הגאון רבי ברוך ויסבקר שליט"א
ראש ישיבת בית מתייתוהו

בענין הילפותא לשליחות בגירושין

בגמ' קידושין מ"א ע"א איתא, שליחות מגיל דתניא ושלא מלמד שהוה עושה שליח, ושליחה מלמד שהיה עושה שליח. והנה בגמ' של הלן איתא, אשכחן בגירושין בקידושין מגיל, וכ"ת דילין מגירושין, מה לגירושין שכן ישנן בעל כרחא, אמר קרא רצאה והיתה. ומבואר בגמ' דהיה ברין ללמוד שליחות בקדושין משליחות גירושין, אם לא שיש פירוק מה לגירושין שכן בעל כרחא. ולפי"ז צ"ב אמאי איצטרך לב' לימודים בגירושין, האדור שהבעל עושה שליח לגיט, והגביר שהאשה עושה שליח לקבל גירושין, ואמאי לא נילף השם עושה שליח מזה שהוא עושה שליח. ויעו"ב בתוס' הרא"ש ובפני" שפגרו על קושא זו.

והנה מצאנו בב"י כ"מ [יא,ב], שיש חידוש בגוף הדין שהאשה יכולה למנות שליח לקבלה. והביא הגי"ע שם בשם הר"ן שהביא מהירושלמי שא"א אפשר לשלוח שליח לקבל מתנה, וביאר הר"ן הטעם לכך דבעל דרוק בעל הממון יכול לשלוח שליח, ובמקבל מתנה השליח הוא לא שליח של בעל הממון.

וביאר הדברים דמינין שליחות מתיחסת לתל שליח כל של שליחות דברב שיש למשלח, ולכן לגבי ממון שהוא הבעלים לעשות בו, שיש לו כח למכור או להקדיש וכד', בזה הוא הבעלים ויש לו את הכח למנות שליח קודם המכירה, וכיון שהוא בעל הכוח לעשות שליחות בממון, לכן יש לו את הכח למנות שליח על כח ששייכו בממון. אבל מקבל מתנה אינו בעל זכות לקבל מתנה, אלא לכשתתן לו המתנה הוא זוכה בה, אבל אינו בעל זכות קודם שקיבל, ולפיכך א"א לעשות שליח להיות עומד במקום הבעלים לזכות במתנה, דכאמרו הכח למנות שליח הוא ביחס לזכות שיש לו בדבר לעשות אתו. ויש להוכיח שצריך זכות על הממון כדי לשלוח שליח לתת את הממון, שהרי לא מועיל למנות שליח על ממון של בא לבעל[ם].

והנה בירושלמי יש פרץ מזה דאשה עושה שליח לקבל גיטה מיד בעלה, ותריך הירושלמי התם התורה וזכחה לה. ומבואר שיש חידוש בזה שאשה יכולה לשלוח שליח לקבל את גיטה, ומשמע שצריך גילו מהפסוק שאשה יכולה לשלוח שליח, דמשמע בירושלמי שהוא דין מיוחד שהתורה זכתה לה, ונאן נפקמי אין נלמד בגדר הגילוי מילתא דהתורה וזכחה לה, אבל זה נראה ברור שגילו מיוחד שהתורה נתנה לה כח לעשות שליחות על קבלה שלהן. ולפי"ז י"ל דמהאי טעמא בענין הילפותא מיוחדת שהאשה עושה שליח לגירושין, וא"א ללמוד מהאיש כיון שיש חידוש מיוחד באשה שכולה לעשות שליח לקבל גיטה אפי' שאינה בעלת הממון, והיינו שאינה בעלת הזכות לקבל ולעשות גירושין.

אולם נראה דזה אינו, הילפותא שהאשה עושה שליח אינה כדי לחרש דין זה שאע"פ שהאשה אינה בעלת הממון, אפי"כ היא שולחת שליח, והרי בסוגי' בקדושין שיש הילמוד הוא כבדי ללמד על כל אחד מהדברים שיש ידן שליחות/בשיתום, ולא שיש כח למנות שליח. והנה עיי"ש בסוגיא דמצריכין הילפותא בקדושין ובחולין, וצריך לימוד שלא רק בקדושין שיש ידן שליחות אלא גם בחולין, והתם רדא הלימוד שכטש שיש תורת שליחות בקדושין ומועיל לעשות ע"כ של שליחות, גם בחולין ש תורת שליחות.

והמשמעות הפשוטה שגם הלימוד שהיא עושה שליח בא ללמדנו על דרך זאת, והיינו שצריך קבלת גט וזה הדין שרעו לעשות על ידי האשה עצמה או ע"י שליחה, ובהו קידושין וצריך גם שני עדים וצריך לחוש בעניניהם שיש תורת שליחות. וכן כמו שצריך לימוד לקדושין וחולין, כך גם בגירושין נזכר שיש חילוק בין צד מעשה הבעל בגירושין, לבין צד האשה בגירושין, וצריך לכל אחד לימוד בפני"ע שהוא בתורת שליחות. אבל הדין שלמות מיוחדת של תורת הגיטה וזכחה לה, דהא אידי כפי"ז, דהוא לא היה הדין ששני קבלת גט יש בו דני שליחות, אלא שם הדין שאין לאשה כח למנות שליח.

ולכן נראה שאין במש"כ בשם הגי"ע, לרין להסביר זה משמעות הילפותא שהאשה עושה שליח לגירושין, כיון שאם לא היה לימוד שיש תורת שליחות בגירושין לא היה מניעה הסבירה שכן הנהיה וזכחה, ואין בהו סיבה לומר שיש שליחות בגט. דכמ"ס בענין הילפותא והנהי' שם אינו על כח האשה לעשות שליח, אלא הוא הדין על עצם מעשה האשה בגירושין אם הוא בכלל תורת שליחות או לא.

וביותר מוכח הדבר ברש"א ועד ראשונים, דבגמ' שם ילפי עור דשליח עושה שליח, הראשונים שם הודיעם דגם בהו יש שני לימודים, האדור דשליח האיש עושה שליח, ועד לימוד דשליח האשה עושה שליח. ומוכח מזה דבריו, דאם הצורך בילפותא ברין שליחות לאשה הדין קודם דאין בעל ממון שיש לו זכות לשלוח שליח, הרי אחרי שנתחדש שהאשה יכולה לשלוח שליח, הרי שוב חוד דנה כמו כל דני שליחות והיא שליח הבעל, וא"כ אמאי איצטרך ללפותא ללמוד משלוב שגם שליח האשה עושה שליח.

אלא ע"כ מוכח שיש חילוק בנפס תורת השליחות בין שליח הבעל לשליח האשה, ומטעם זה היה מקום לומר שלענין קודם דני קבלת הגט אין כלל דין וכן של שליחות, ולהכי איצטרך הילפותא. ולמד הרשב"א שגם אחרי הילפותא שהאשה עושה שליח, לא שריע דני שליח הבעל לשליח האשה, וממנו נשם שגור דין קבלת הגט, שהיה סביר לומר שאין בהו תורת שליחות, מטעם זה י"ל דמועיל רק שליח וראשון ולא שג, ולכן צריך הילפותא דגם בשליח האשה עושה שליח.

ולמתבאר נמצא שאע"פ שאין פירכא לחומרא, אפי"כ צריך לימוד בפני עצמו שיש תורת שליחות לבעל לעשות גירושין ע"י שליח, וצריך לימוד בפני"ע שגם לכה של צד הבעל בקבלת הגירושין יש תורת שליחות. ואמאי לא נזמה ולמד מדין שליחות לחומרא, אפי"כ צריך לימוד בפני"ע שיש בחולין תורת שליחות, ה"ה לגבי גירושין צריך לימוד בפני"ע שגם במעשה האשה בגירושין יש תורת שליחות.

ראש לפי"ז מתייחס מה שהקשה החתום ר"א והגביר דמאי טעמא אמרינן הכי דקיום הדין האשה בקבלת גיטה, לזה לא יועיל שליחות, ואמאי לא נזמה ולמד מדין שליחות הבעל בגט. אלא דצ"ע אמאי קידושין וצריך אינם כמו קדושין וחולין, ואפשר דהמחלק בין שליחות הבעל בגט לבין שליח האשה, הוא מה כח הפועל של האיש האשה, ולכן בהו יש לדמות את מעשה האיש בקדושין למעשה האיש בגירושין, אבל מצד עצמם נצטקו קידושין הם ענין אחד. (משה אלה חי"א, קידושין מ"א א)

הרה"ג מרדכי קרליבך חילול שבת ע"י שליח וחידושים בגדרי שליחות

מפורסמת קושיית הפ"י בשו"ת סי' ג' למה הוצרכו בש"ס דינא דאמריה לנכרי שבות, תפ"ל מדינא דשליחות, לדעת רש"י בב"מ ע"א: [ד"ה בשלמא] דינא דשליחות לנכרי לחומרא מה"ת, ויעו"ב נמוק"י בב"מ שם (מב). דהוא מדרבנן, וכ"ה בש"י יו"ד סי' קס"ח סק"א, ובריש"א שם סבואר שרק לענין רבית החמירו החכמים, וכתב בחת"ס חו"מ סי' פ"ד חו"מ סי' קפ"ה דלענין חילול שבת ודאי אין השמלת חייב במעשה השליח, כאשר דאיסור מלאכה בשבת שגנין שיהא שובה, והלא גופו של משלח נח ושובה, וכ"כ ביסועות יעקב סי' רס"ג סק"ו יעו"ש.

ובבית מאיר אה"ע סי' ה' כתב וז"ל, וראיה דמן התורה מותר להעמיד קדירה אצל האש קודם שבת ויתבשל בשבת, וכן אדרבה מצינו נכרי ששבת חייב מיתה, נמצא דנכרי העושה בשליחות ישראל י"ש כלל שליח לדבר עבירה, דהא העבירה לא נעשתה דהא הישראל אכן גור מצות שבתוין הוא שיהא הגביר נח, וכזה ליכא שום נפקותא אם הוי פס"ר סי' לאו, דמ"א נמצא דהמלאכה נעשתה מאליה ולא ביחוסם אל האדם כיון שלא נתכווין לה, ע"ד[ל].

ובק"ה ב"ק סי' כ"א סק"א ובשבת סי' נ"ה סק"ב השיג על דברי האחרונים הנ"ל מהמבואר בדברי הנימוקי יוסף דאי הוה חשבינן ליה כאילו הדליק בשבת מדין חציו היה חייב סקילה, אף שהוא שובת ונח בשבת, ונכר רמז לזה בחו"א ב"ק סי' י"ד סק"ב דרייך בדברי הנמוקי דאם קירב בשבת דבר אצל האש חייב מדין חציו, ואף דבשבת לא המלאכה שגואה אלא חסרון השביחה, יעו"ש בזה.

והנראה לקיים דברי האחרונים הנ"ל [דבשבת לכ"ע אין שליח לדביע] בסגנון אחר, והוא עפ"י הגרש"ש ב"מ סי' י"ב והבב"כ שמואל קידושין סי' כ' והעונג יו"ט סי' ק"ג דדין שליחות לא נאמר על גוף המעשה בעצמותו, אלא דנתחדש דהמשלח הוא נחשב בעל המעשה, ונזמת השולח שליח לקנות דהמשלח הוא נחשב בעל השולח שליח למעול אויז המשלח נחשב למעול והמויק, כיון שהוא נחשב בעל המעשה, אך גוף המעשה בעצמותו ודאי עשה השליח.

ובפשוטו זהו יסוד דינא דיתא בקידושין מב. והשולח שליח לאכול חלב השליח חייב, וכן נהנה וזה מחייב לא אמרינן, והביאר הוא דאיסור מאלתא אסורות אינו איסור להיות בעל מעשה האכילה, אלא שהאזהרה היא על גוף פעולת האכילה, ובגוף מעשה האכילה אין שייך שליחות, וכן מבואר בעונג יו"ט שם, ובאנתו"ד כלל כ"ד ובחלקי"י או"ח סי' ו' וב"א באופ"א, דהאיסור אסורות הוא הנאת האכילה, ולכשון הש"ס.

הלא מעתה נראה דברי הנמוקי"י דהשולח שולחו חלל שבת פטור לכ"ע, [כמש"כ האחרונים ליישב קושיית הפ"י, דאין לאסור אמריה לנכרי מדין שליחות], ועכ"ז תמה הנמוקי"י מדין חציו הו"ל כאילו עשה גוף המעשה בשבת, ואף שהוא שובת ונח, [דלא כהב"מ והחת"ס], מ"מ מדין חציו הו"ל כעשה המעשה בשבת, דלא דרשינן טעמא דקרא לפטור מי שנח בשבת, ורק דמ"מ לפינן דגרור האיסור הוא לעשות גוף המעשה, ואין האיסור להיות בעל המעשה.

ובפרשת מטעי [פ"ה פט"ז] הארכתי בדין ההורג את חבירו ע"י שליח, ונתבאר שם לחלק בין מכה בידו לבין מכה בשוגג, דהמכה בידו חיובו כל לו בחתור רוצח, ובחבור בחורה רוצח הוא מות יומת רוצח, וא"כ ספיר מתחייב ע"י שולחו למ"ד ש שליח לרבי"ע, דאנה מעשה השליח להחשיב משלחו ברוצח, מ"מ כהורג בשגגה דאין חיובו בתורת רוצח, אלא דין חיוב מחודש לכל שעשה הרציחה במשוער, ולכן באמת אין מתחייב גלות ע"י מעשה שולחו יעו"ש.

והנה חו"א פ"ט שבת ה"ב הוכיח חכמי מרדכי הירושלמי דכח חכו במלאכת שבת פטור, ויועין הוינן כשבת נגז: וברמב"ם שם [ז"ע], ואף דבהרבה מדיני התורה כח כחו דמי, מ"מ במעשה שבת אינו חייב אלא במעשיו או בכחו יעו"ש טעם שביאר טעם הדבר, ולמשי"א הוא מבואר היטב באופ"א, הלא לענין שבת אין החיוב במה שהוא נחשב הכותב, דאף במקום המשלח נחשבים הכותב עכ"ל חייב השליח משום גוף המעשה, ובכח כוחו אין כאן מעשה דידיה, ורק דחייב בעל המעשה, אבל לענין שבת דבעינן גוף המעשה, בזה לא סגי בכח כחו, וכמש"כ.

והנה בקידושין מב: איתא דאין שליח לדבר עבירה משום דברי הרב ודברי התלמיד וכו', וכן דעת רש"י למסקנת הש"ס קידושין מג. ודברי ולמ"ז ובי"ק נא. [ד"ה אין], וביאר הסמ"ע חו"מ סי' קפ"ב סק"ב דהוא משום שהשליח טוען כסבור הייתה שהשליח לא ישעמ לי, ויעוין ברע"א ב"מ י' והדברים עתיקים, וקשה דלמה אסור

בפרשתנו, מתולדות דמותו של משה רבינו המנהיג הנערץ של עם ישראל, אשר בשליחותו של הקב"ה הוציא את העם מעבודת לחירות. דמותו הכבירה כמנהיג וכמושיע ישראל, מתגלית במלא עוצמתה על ידי השליחות שהוא מקיים בשם ד' ועל ידי האחריות הבלתי מתפשרת שלו - לטובת העם.

הנה אומר משה רבינו לפרעה ולעבדיו כאשר הם נכנעים ואומרים עד מתי יהיה זה לנו למוקש, שלח את האנשים, מי ומי החולכים, את מי אתה רוצה איתך לעבודת ד' מגדבר, את מי תקח עמך לקבלת התורה.

ומשה לא מתפטר ולא מוותר על אף אחד, בעריצי ובוקיני נלך, בבנינו ובבנותינו, ואפילו באננו ובבקרנו. כך עובדים אצלנו את ד', כולם, יחידו, בלב אחד, המשמחה כולה ואפילו החי ודומם שבהם, ללא יוצא מן הכלל.

עבודת ד' שכלל דור דור המונהגת על ידי גדולי ישראל, ששלח לנו את דוד המלך והוא היה הדרוך בלחימה אשר בה נלך, דומה והוא לאתו דור. וכן דומה אנו, ואומרים לנו גדולי ישראל ומורים לנו את דרך הנהגה והסלולה לצעדי בה. כלם ללא עררין ולא יוצא מן הכלל, יעמדו בדרך שמוותיות לעמך העם, למען טובתו, למען חייו וגיבושו לקבלת התורה.

גם היום כמו אז, יש האומרים לעמך על מתי יהיו לנו אלו למוקש, שלח את האנשים, יש שאינם רוצים לראות אותנו כאן, אינם רוצים שקיימנו כעם התורה וכעם הנבחר, אולם אנו, בתשובה לחם נאמר גם היום, בעריצי ובוקיני נלך, בבנינו ובבנותינו.

גם היום כמו אז, היו גם מתוך מחנה ישראל פינים, מי שאמרו למה לנו לצאת למלחמה עם המשעבדים אורנו, למה לא ללכת בדרכי שלום ולהיכנס למו"מ על עתידנו ועל פשרות כאלה ואחרות שנסכים להם על מנת להישאר כביכול על סיוך הגשר מפצרים מלאת התענוגות, אולם אלו, כידוע על פי המדרש משאר במכות חושך – במצרים.

הם לא יצאו, לא קיבלו את התורה ויכול להיות שנעמם דרכם דשרת הגבש שהציעו המצרים, אולם לקבלת התורה כנראה נבשר דרך אחרת, הדרך שלילת הכרוי משה רבינו. כולנו נצא, כולנו נלך, כולנו נצמד, נקוש שם שמים, נציית לעולמי, גדולי ישראל מנהיגי העם ונעשה את המוטל עליהם, ללא שאולת, ללא ויכוחים וללא תירוצים או הסברים מדוני יש לנקוט בדרך אחרת.

אמה חצק פליו
1965

השליח לעשות המעשה אחר שמדין שליחות מתייחסת העבירה להמשלח ולא אליו, וצ"ע.

ולמשי"ז י"ל דמ"מ השליח הוא עושה מעשה העבירה, ואסור לעשותו אף אם העבירה וחוביה יתייחסו להמשלח, ויועין בק"ה יבמות סי' ל"א ב' דמה"ש אסור לקטן לעשות מעשה עבירה, אף שאינו מוזהר ולא נענש, וכע"ז אמרו ביבמות לב: דאף דאין איסור חל על איסור לעבירה ולעונש, מ"מ קביר בין שרעים גמורים, אלא דבמתא אין לפרש כן בב"מ י"ב, ובתוס' שם [ד"ה דארנן] מבואר דאסור לשליח לעשותו משום לפנ"ע, וצ"ע.

צוף הוצאה לאור – נתן פלדמן

אמונה שלמה

חושב שמות

מנשים באוהל

קובץ הלכות הגרי"ש אלישיב

מנחת שלמה

להגאון ר שלמה זלמן

אויערבך זצ"ל

עכשיו בחנינו לפנ"ש

הרה"ג אליקים דבורסק

שליחות בקידוש אשה
שלוחו של אדם כמותו

מובא בגמ' קידושין מ"ב ע"א "האיש מקדש בו ובשלוחו האשה מתקדשת בה ובשלוחה", והיינו שכמו שבעל מקדש אשה יכול ג"כ לשלוח שליח שקדש לו אשה וכן האשה מתקדשת ע"י שלוחה, וטעם דין זה משום הכלל "שלוחו של אדם כמותו" דהשליח נחשב כמהשלח ומעשי השליח מועילים כאילו המשלח עשה.
ועליונים זאת ממה שנאמר לגבי שחיטת קרבן פסח "ושחטו אותו כל קלה עדת ישראל בין הערבים" (שמות י"ב) ומשמע שעל כל אחד ואחד מהקהל מוטלת החובה לשחוט הקרבן וכי יתכן שכל הקהל שוחטין ביחד על את הקרבן והלא דין הוא שאין שוחט את בהמה אלא אחד בלבד כמובא בגמ' חולין דף כ"ט ע"ב שכתבה התורה בשחיטה "תובח" בלשון יחיד שלא יבא שניים שוחטים ביחד שכן אחד, אלא מכאן ששלוחו של אדם כמותו וכאשר שוחט אחד מן הקהל את הקרבן בשליחות כולם נחשב הדבר כאילו כולם שחטוהו.

מצוה בו יותר מבשלוחו

הגמ' (שם) מעירה לאחר שהתנא שנה שאף בשלוחו מקדש האיש את האשה למה כתב התנא האיש מקדש "בו", וכי צריך לשנות שאף בעצמו יכול לקדשה הרי כשי"ב הוא ולאיהו צריך התנא כתב שהאיש בעצמו מקדש? ומתוך דף יוסף שלכן הארוך התנא וכתב שהבעל בעצמו מקדש ואף הקדים זאת לאפשרות לקדש ע"י שלוחו לזמננו שעדיף שקדש בעצמו ולא ע"י שליח לפי שמצוה בו יותר מבשלוחו. רש"י (שם) בדיה"ט מצוה כותב הטעם שמצוה בו יותר מבשלוחו שעדיף לקיים בעצמו את המצוה כי יש יותר שכו שגופו עוסק במצוה. וכן כתב בחידושי המאירי (שם) וז"ל "וכשהמצוה על ידו שכו מרובה" וכן דעת רבינו יהונתן מלוניל והנימוקי יוסף. ויוצא לדעת רש"י מעלת העושה בעצמו אינה מצד צורת קיום המצוה אלא בגלל רבוי שכו. אולם מדברי הרמב"ם משמע אחרת, דמובא בפירוש המשניות לרמב"ם ריש פ"ב דקידושין וז"ל "לפי שהתעסקות האדם במצוה בעצמו יותר שלם מאשר יטיל על זולתו לעשותה לו", דהיינו שראוי לעשות המצוה בעצמו וכונשעשית המצוה ע"י אחר חסר בשלמות המעשה. דהיינו כעושהה זאת בעצמו זהו מעלה בגוף המצוה, וכי"כ בחידושי ה"ה" שבת דף ק"ט "שקיום המצוה באדם עצמו טפי עדיף יותר מבשלוחו" והוא כדברי הרמב"ם דמשהוה בעצמו עושה המצוה הוא מעלה בגוף המצוה. רבינו יונה באגרת ההשוכה דרוש ג' אות פ"א ו"א משמע שאדם צריך לעשות בעצמו המצוה דעל ידי כך הוא מראה שהמצוות חביבות עליו, וכך כתב בשו"ת עונני יו"ט ויו"ד סימן נ"ד בהג"ה.
המבואר שור יור"ד סימן כ"ח כתב דמי שנתן מצוה לאחר נראה כפוקק מעליו עול המצוה ואינו רוצה לטרוח בה ולכן אם נתן לאחר לעשות שיותר כבוד לו מעשה אחר ומחשיב בכך את המצוה הדבר מותר. ומשמע מדבריו מצוה בו יותר לא תוספת ומעלה בגוף המצוה אלא שיש בזה חסרון כשמוסר לאחר.

מסייע למצוה

מדברי המשנה משמע שגם אשה שאינה חייבת במצוה פריה ורביה בכ"ז אומרים שמצוה בה יותר מבשלוחה, ובע"ז שאף האשה המתקדשת מקיימת מצוה ולכן שייך הכלל מצוה בה גם באשה. ומקשה הרי"ן בחידושי (שם) הלא מה שהגמ' אומרת שמצוה בו היינו הקידושין שהן לזווג מצוה פריה ורביה ולכאורה בעצם הקידושין אין מעשה מצוה וכדעת הרא"ש בכתובות פ"א סימן י"ב דכל הקידושין אינה אלא להכנה למצוה [נדלא כהרמב"ם בהלכות אישות פ"א ה"א וה"ב ובספר המצוות מנה את מצוה פריה ורביה במצוה ר"י"ב ומצות הקידושין במצוה ר"י"ג, וכך משמע בחינוך מצוה תקני"ב ובחידושי הרמב"ם בכתובת ז' (ע"ב). ולפני"ז היא אשה אינה חייבת בפריה ורביה כמובא בגמ' יבמות ס"ה ע"ב א"כ לא שייך לומר באשה הכלל מצוה בה יותר מבשלוחה? ומתוך הרי"ן מו"מ היא שייכת במצוה (מצות פריה ורביה) **משום שהיא מסייעת לבעל** כחידושי **אח מצותו** וכן כתב בתשובתיו סימן ל"ב, וכי"כ בחידושי המאירי בו"א מכתב כתב לתרץ עפ"י דברי ר'תוס' גיטין מ"א ע"ב שאשה מצוה על "אל תהוה בראה לשבת יצרה" ואינה פטורה אלא ממעשה פריה ורביה ולכן שייך הכלל של מצוה גם באשה, וכי"כ בה"ש אבהע"ז סימן א"ט ס"ב.

אולם בחידושי אנשי ישם על המשנה בריש פ"ב דקידושין מעיר על דברי הרי"ן דלא מצאנו מקור לסייע זה בשום מקום, דגם אם מטעם ערבות נשים לא בכלל ערבות כמש"כ הרא"ש בברכות דף כ' ע"ב, ויותר מזאת מעיר דאם הסייע נחשב למצוה מרוב עמ"ב רב נתמן ביבמות ס"ה ע"ב לאותה אשה שבקשה להתגרש מאחר ולא היו לה בנים מבעלה, שזכותה לתבוע את כתובתה כיון שהיא רוצה שיהא לה חוטריא לידה ומרא לקבוע (שהיה לה על מי להשען והוא הכן), ולא אמרו שזכותה לתבוע את כתובתה כיון שהיא מקיימת מצוה פריה ורביה בכך שהיא מסייעת לבעל. (ע"י בשו"ת שואל ומשיב מהדורא ורבינא ח"ג סימן קי"ח).
בס' שיח השדה (פרעמר) דער וכללים צלל ד' אות ל"ד כתב דמדברי הרי"ן מוכח דהוי מצוה בעצמה לא הכשר מצוה בלבד

מן הגר"ג אדלשטיין שליט"א

בגד דין שליחות

נתן בגיטין לב. השולח גט לאשתו משהגיע גט לידה שוב אינו יכול לבטלו, וכתב הרשב"א וז"ל, ואפי' חזר בו תוך כדי דיבור של נתינה וכדק"ל כל תוכ"ד כדיבור דמי חוץ מע"ז וקידושין וכו' עכ"ל, וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מהל' גירושין הט"ז שאין המשלח יכול לחזור בו ולבטלו אחר שהגיע גט לידה ואע"פ שחזר בו תוכ"ד, ופירש הה"מ שהוא מדינא דגמ' נדרים פז. דתוכ"ד כדיבור דמי בר מגמרש.

ומבואר מדברי הראשונים דמה שאין המשלח יכול לחזור תכ"ד מנתינת השליח הוא משום דהמשלח גופיה אינו יכול לחזור בתכ"ד בגירושין, וא"כ דכוותה בקנינים אם שלח שליח להקנות ולקנות וחזר בו המשלח תכ"ד ממעשה השליח ועליו חזרתו, וצ"ב האיך מהני חזרת המשלח ממעשה השליח, הרי מסר כחו לשליח והשליח הוא שעשה. והמבואר בזה דגדר השליחות דאע"פ שהמשלח מסר כח עשיית החלות לשליחו, אין הביאור שנעשה השליח בעל המעשה, שלא נמסר לשליח כוונתו, אלא כל כחו הוא מכת משלוחו, ונחשב בעשייתו פועל בכח המשלח, משי"ה נחשב המשלח עושה המעשה ויכול לחזור בו מעשיית השליח.

וכן מוכח בדין שליח להפרשת תרומה שיש לדון מי יכול לישראל על ההפרשה, ובפ"ת סי' ש"לא סק"ו) הביא דברי המנשת חכמים והחת"ס דהמשלח לו לישראל, [אלא שדנו אם גם השליח יכול לישראל ע"ש], וכ"כ באחיזעור (חיר"ד סי' ל"ז אות ה') שכן הכריעו האחרונים שהמשלח יכול לישראל, ובדוך אמונה (פ"ד מהל' תרומות ה"ז בציזן ההלכה אות תפ"ג) מביא ששמע בשם החזו"א שהמשלח יכול לישראל ולא השליח, ועפ"י זו משאיל המהלח לכאורה צ"ב שהרי לא הוא הפריש התרומה, ועל שליחות לא נתחדש דין שאלה, ומוכח כנ"ל דכיון שהחלות חל מכתו נחשב הוא עושה המעשה, ומשי"ה הוא הבעלים לישראל.

ועוד יש להוכיח, דהנה כהן ששלח שליח לקדש גרושה יש בזה דינא דאין שליח לדבר עבירה, ולחד תירוצא בתוס' (ב"מ י: ד"ה דאמר) מבואר דמה"ט אין חלים הקידושין, והנה בשליחות לעשיית חלות א"י"צ ציווי, וכמבואר בתורא"ש (ב"מ מט.) דסגי בהסכמה גרידא, ומשא"כ לענין התייחסות המעשה צריך ציווי דוקא, וא"כ הנותן רשות לשלוחו לקדש לו גרושה אין מעשה הקידושין מתייחס למשלח שהרי לא ציווהו, וצ"ב אמאי חשיב שליחות לדבר עבירה, הא הכהן לא עשה מעשה קיחה, ונראה פשוט דאיסור גרושה לכהן הוא במעשה הקיחה, ואם חלו קידושי כהן לגרושה בלא מעשה אין בזה עבירה, [ונכון אב שיעורו לא בתו גרושה לכהן לא עברה הבת באיסור כלל], וא"כ הכא שחלו קידושין למשלח בלא מעשה מה עבירה יש כאן.

והמבואר מזה, דבמסירת כח הקידושין נחשב המשלח המקדש, ואף בלא התייחסות המעשה, כיון שהחלות מכחו, נחשב הוא המקדש, ומשי"ה בקידושי גרושה לכהן נחשב המשלח מקדש גרושה לכהן, ואין שליח לדבר עבירה.

(מתוך שיעורים למסכת כתובות)

לפמשי"כ הפנ"י והנצי"ב בהעמק שאלה שאילחא קסי"ט דבהכשר מצוה לא אומרים מצוה בו יותר מבשלוחו. ו"א דאין כוננת דברי הרי"ן דהיא רק בגדר מסייע למצוה אלא עצם סייע זה הוא מעשה מצוה ממש. דהרי רואים דעל זה יש דין מצוה בו יותר מבשלוחה ואם זה היה רק בגדר מסייע לדבר מצוה וכהכשר מצוה לא היה צריך מצוה בו יותר מבשלוחה.

בשו"ת ברכת שלמה סימן ד' מצייין דברי הגמ' בנדה ד"ג ע"ב הלשון "א"כ בטלת בנות ישראל מפריה ורביה", ומשמע דיש להם מצוה בפרו ורבו, ע"י ברש"ש שם ובשו"ת ב"י שטרם יור"ד ומ"א, וכן נוספע בגמ' ב"ק ל"ח ע"ב "לעולם יקיים אדם לרבר מצוה" שבשביל לילה אחד שקדמתה בכריה לצעירה וכו' הרי דהסיוע נחשב למצוה, ולכן כמו שבחתן שהולך לקיים מצות פריה ורביה מוחלין לו עונותיו ביום החופה ה"ה דגם ללכלה מוחלין לה עונותיה ביום החופה וכפי שנובא בס' קדושת לוי (תג השבועות) דהרי הם נשיאים זה לזה. ולכן צריכה גם הכלה להתענות ביום החופה (ע"י בס' עטרות אדר"ד להגאון האדר"ת בפרשת משפחה וכו' עליו תמר עמ"ס ביכורים פ"א ה"ג).

בס' ברכי יוסף באבן העזר סימן א' אות ט"ז כתב דמקור הדבר של מסייע למצוה נובע מגמ' במכות ד"ה ע"ב דנשפל לעושה מצוה נוטל שכו כעושה מצוה ע"י"ש. ובגו"ת מהר"ם שיק אור"ח סימן ש"כ"ב כתב דמסייע לחבירו למצוה הוא בכלל מצוה דאם בחסד הגוף מצוה לסייע לחבירו מכשי"כ לעשות מצוה שזוכה על ידה בעוה"ב וכו' (ע"י שו"ת מחזה אפרים (מבראדי) סימן קט"ט), והו מש"כ ב"ש והוא חתם סופר יור"ד סימן רצ"ב דיש מצוה לכהן בקבלת הכסף של פד"ה"ב והוא משום דמסייע לדבר מצוה.

בס' חק המלך מהגרי"ח קולונטשין צע"ל עמ"ס יבמות מצוה ב' ועוד אחרונים כתבו דאע"פ דלא מציוה מקור למצות סיוע זו י"ל הנה"ך סוכב כעין מש"כ בעל הפלאה כתובות כ"ד לגבי ברכת כהנים דיש מצוה ג"כ על הישראל המתברך, וכ"ה בחידוים פ"ז סימן י"ח ובכוה"ב בית אפרים א"י"ח סימן ו', וכן לגבי מצות יבום יש מצוה גם על היבמה, וכיון דאין המצוה יכולה להתקיים בלי שיהיו ישראל מתברכין או בלי שתתיבם היבמה, לכן ע"כ מפרשים כוננת התורה דגם עליהם יש מצוה, וא"כ ה"ה לגבי מצות פרו ורבו וכיון דאין המצוה יכולה להתקיים בלי האשה ע"כ דאף עליה יש מצוה, וסוכר הרי"ן דמשום הסברה שהיא מסתייעת אין מוכרחים לומר דעצם מצוה פרו ורבו מוטלת גם על האשה דיתכן המצוה היא רק על האיש, רק דעל האשה יש מצוה לסייע להאיש בקיום מצותו וסייע זה עצמו מצוה הוא ומצוה זו נלמדת מעיקר מצוה פרו ורבו וכיון דאין שייך בקיום המצוה בלי סיוע של האשה ע"כ דגם על האשה צריכה התורה לסייע בקיום מצוה זו ונכללת בכלל עצם מצות פריה ורביה ואין זה רק ענין כללי של סיוע לרבר מצוה ככל המצות אלא הוא מצוה מעיקר מצוה פריה ורביה, רק דקיום המצוה של האשה אינו משום עצם

חקירות הלכתיות

הרה"ג אלחנן פרץ שליט"א

הגרלות

מעשה בנעוטר ליצורי שרצה לעשות הגרלות כדי להעשיר את כספי קופת המוסד ומינו אדם שטפפל צענין זה, למכור להפיץ ולבצע את הגורל. וכך עשה. וידוע כי בשמ"ת חוות יאיר כתב שאם גורל נעשה שלא כהוגן, כל הגורל פסול וחיובים לעשותו מחדש, והגה, מוסד זה קבע למכור אלף כרטיסים הגרלה ולא עצרו מכסה זו ונשאלו הרבה כרטיסים, משום כך הצטיח המנהל המטפל לכל מי שימכור כמות ממוינות של כרטיסים שיקבל כשכרו כרטיס הגרלה, והיו צנצנו לבקש צננעה כשכרס כרטיס הגרלה ונתן להם לפי דעתו אף שלא מכרו הרבה כדי לזרז את עניני המכירה. והגה נודע הדבר אחר שנעשתה הגרלה ולא להתלונן כמות שלא קיבלו כרטיסים הגרלה כשכר טרחנהו כי לל ידעו שזו שכרם, אמר המנהל להגנתו לא פרסמתי דבר זה רק מי שביקש קיבל. אמרו לו הממונים אם כך קלקלת ואין עליה טוב אהה, ליחקוני שדקתוך ולא לעוותי, בטלה שלחיותך, בטלה ההגרלה ולריך לעשותה מחדש.

מעשר בהזמח

ונראה דלל שיער דיו לחיקוני שדקתוך, רק כאשר טעונו של השליח גורמת נזק כספי למשלה, אבל אם טעונו גורמת כל צעקה ותלונה אין זו טעות המצטללת את השליחות. הגע עמנך שליח עשה שלחיותו וידיכי שלא כהוגן ננוסף לכך ו"ו תבטל השליחות. אף שבעל הבית לא מרואה להתנהונו לא שיער לבטל שליחות זו וראיה לזה מהוס' בזכרות סא. ד"ה לחשיעי שכתבו ז"ל: "לא שיער כאן לחיקוני שדקתוך כיוון נאכל בנעומו", אשך מוצאר שם שגינה טעות גדולה והשליחות מכל מקום נשארת.

שליח שחביא ספרים

אדם עם שני מחסנים, אחד במקום קרוב בגאולה, והשני בבית וגן, וספרים של אדם אחד היו אצלו מאותו המין בפקודן במחסן של גאולה ובבית וגן היו הספרים שלו.

מה עשה הנפקד שלח שליח שיביא את הספרים אשר בבית וגן שחס ספרים שלו. השליח הביא טעונו את הספרים אשר בגאולה והיה ניכר דבר זה לו גיגע מנה, לקח בעל הספרים, ומכרם, ונתכרך שלקחתו היתה מספרים לא שלו, ותובע המפקדי את חלקו את הספרים דווקא, והנפקד אומר השליח שפצע ישלם, מה הדין בזה.

שליח שפצע

והנראה בזה, כי בשו"ע (סימן רל"א סכ"ה) מוצאר, דאם אדם לו נך למקום קרוב והנך לרחוק אפשר דחייב צעה"צ. אכן בשד"ך (סק"מ) כתב, דבמקרה ואמר לו מקום רחוק, נתכצ כמנכר לו, קח דווקא משם, כי מדוע ישלחנו למקום רחוק (בית וגן) וכיון שפירא לו, הרי פצע השליח והוא ישלם. והקשה בנתיבות המשפט (סקנ"ו), שהרי הנפקד היה לריך לסיס לב שצריא במקום קרוב שסרי השליח מיל ומדוע לא מנחה צו. ובתנ הגתיה"מ דהשליח חייב משום דפצע, אבל אם השליח לא משלם, או אז ישלם הנפקד כי מוטלת עליו אחריות על זה שלא מנחה. ומעתה, בנדל"ר, יש לחייב את השליח שפצע צמעשין ואם השליח לא ישלם, או אז על הנפקד לשלם.

עשיית המעשה אלא משום שמסייעת לאיש בקיום מצוה זו. וזה ג"כ הגדר לגבי מצות האשה ביבום דבאמת עיקר המצוה הוא על היבם ולא על היבמה רק דיש מצוה על היבמה לסייע ליבם בקיום המצוה וסיוע זה ג"כ מצוה הוא והוא נלמד מעצם פרשת יבום כיון דאין שייך שתתקיים המצוה בלי היבמה וכמש"כ בעל הפלאה (ע"י שו"ת שאלת שלמה (ורטהימר) ובס' שארית יוסף להגר"י ענגיל אות כ"ו).

בס' קונטרס הביאורים עמ"ס קידושין סימן כ"ו (להגרמי"ש שפירא דצ"ל). כתב לדייק דמדברי הרי"ן שכתב דמצוה בה היא משום דמסייעת לקיים מצות פריה ורביה של האיש, ולכאורה הרי אין חיוב לסייע בזה, ומשמע דאף במצוה שאין בה חיוב כי אם קיום מצוה יש לה משום מצוה בו יותר מבשלוחו, אולם יעיון בחידושי חוס' ר"י הוקן קידושין מ"א שכתב ב"ח מצוה בו וז"ל "כל מצוה שמוטלת עליו יעשה בגופו ולא ע"י שליח", ומשמע דרק במצוה דמוטל עליו שייך זה. ונראה דזהו תלוי במחלוקת כל מצוה בו דלרש"י שהטעם במצוה בו יותר מבשלוחו משום עוסק בגופו מנבל שכו יותר, אמנם לדעת הרי"ח והרמב"ם הטעם שקיום המצוה יותר בשלימות ולא משום שיש שכו יותר. וא"כ י"ל דתלוי בזה דאם משום ששכור רב שייך גם בקיום מצוה בעלמא כמו משי"כ לרבר מצוה, אבל לפי ר"ח והרמב"ם דמדנין קיום המצוה הוא שייקומו בעצמו ואז היא מצוה שלימה, הרי בקיום מצוה שאין בה חיוב כלל מה שייך לומר דאינה מצוה שלימה, והזו מש"כ בתוס' ר"ח הוקן דרק במצוה המוטלת עליו שד ענין של מצוה בו, ומשוי"כ צ"ל דלהרמב"ם ולתוס' ר"י הוקן דמצוה בה הוא לא משעמו של הרי"ן כי אם משום שמוטלת עליו ועל האשה היא בכלל קיחה וכי יקח איש אשה מצוה שמוטלת עליה ועל דרך שכתב הריטב"א במ"ע דברכת כהנים שגם ישראל הם בכלל המצוה לקבל ברכה. היוצא מדבריו דלא כמו שבאנו בקיום שהסיוע

עקרי הענין

א. מקור העניין. בגמ' קידושין דף מא ע"ב דא"ר יהושע בן קרח: מנין ששלוהו של אדם כמותו? [ומתחילה הגמ' הביאה לילפותא מנז ושלה ומתורומה אתם גם אתם וילבסוף מסיקה הגמ' מקרבן פסח, וכל הריב"ש תשו' רכ"ח ששלוהו של אדם כמותו ול ילפנין אלא מהפסוק בשחיטת הפסח] שנאמר: [שמות יב] ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים, וכי כל הקהל כולן שוחטין? והלא אינו שוחט אלא אחד! אלא מכאן, ששלוהו של אדם כמותו. והגמ' הקשתה ודילמא שאני התם דא"ל שותפות בגוייהו ושם הלחן בדמ"ב ע"א מסיקין אלא מהכא: [שמות יב] ויקחו להם איש שה לבית אבותו לביטוי. והנה בירושלמי כאן בקידושין ברפ"ב נחלקו מנין ששלוהו של אדם כמותו ר"א ויידא בשני הפסוקים הללו מהיכן המקור להא ששלוהו של אדם כמותו. ושם בירושלמי רבי יוסי ביאר אמאי כל אחד לא ניח"ל ללמוד מהפסוק האחר. ובמכילתא יליף מויקחו להם, וכי כולם היו לוקחין אלא לעשות שלוהו של אדם כמותו. אמנם לדידן נראה שעיקר המקור הוא ושחטו אותו וכ"כ בפירוש המשנה לרמב"ם כאן ברפ"ב כ"ל הלא אצלינו שלוהו של אדם כמותו, ולמדו לכך ממה שנ' ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל כלומר ששותה לאחד לשחוט את כל הפסחים לפי שהוא שליח צבור. ובפירושו הריב"א לעה התורה פרשת בא כתב שם, [ועוד ראשונים ברפ"ב קידושין הקשו] ושחטו אותו וכו' אלא למד ששלוהו של אדם כמותו. הקשה ר"ת מאורלי"א ואמאי צריך קרא לרבויו ששלוהו של אדם כמותו לגבי פסח תיפוק לי' דזכין לאדם שלא בפניו ותיירץ דאין זו זכייה דניחא ליה לאינש לקוימי מצוה בגופי' וכה"ג אשכחן בפרק אין בין המודר גבי התורם משלו על חבריו ואף על גב דהתם מספק ליה דאין צריך דעת בעלים דמצוה עליה דידיה רמיא התם שאני דקא מקני ליה הכפרו שותורם משלו על של חבריו. אבל הכא פשיטא לן דניחא ליה לאינש לקוימי מצוה בגופיה. ור' אומר שאין אנו צריכין לכל זה לפי מה שמפרשים דזכייה מטעם שליחות ולהכי צריך לומר דשלוהו של אדם כמותו דליכא למירא תיפוק לי' דזכין לאדם שלא בפניו דהא נמי לא הו' אלא מטעם דשלוהו של אדם כמותו. כך פ' בתוספות משא"ן. ומ"מ הקשה ר"ת תיפוק ליה מדאצטרך קרא גבי עגלה ערופה למעט שלוהו דדרשינן דקינין הן ולא שלוהו מכלל שבשאר דברים שלוהו של אדם כמותו. ז"ע:

ב. גדר העניין שהשליח כמותו. האור שמח בפ"ב מגירושין הט"ו הסתפק בגדר שלוהו של אדם כמותו אם המשלח הוא המקנה והמקדש ע"י מעשה השליח, או שהשליח נחשב המקנה והמקדש בשביל המשלח, ותלה בזה מחלוקת הפוסקים במגרש ע"י שליח והגט שיש לשליח אם מהני או לא. וכן יש תלכות בזה מה שנהלקו הראשונים בפ"ק קידושין אם מהני קידושין בכסף של השליח בלי דין עבד כנעני וכו', ובכאורה תלוי הנידון של רע"א אם מהני קרקע של שליח להקנות אגבו מטלטלין של המשלח.

ד. מצוה בו יותר מבשלוהו. קיימא לן שאפילו ששלוהו של אדם כמותו בכל אופן מצוה בו יותר מבשלוהו, ולכן אמרו בגמ' קידושין מ"א ע"א שאפילו שיכול לקדש ע"י שליח בכל אופן יש מצוה ועדיפות שיעשה הדבר בעצמו ולא על ידי שליח. ומבואר שם בגמ' דא כמה אמוראים שהיו מתעסקים בעצמם בהכנות לשבת ולא ע"י שליחם כי מצוה בו יותר מבשלוהו. ונפסק לן להלכה בא"ח סי' ר"ג אמנם במקום ביטול תורה עדיף שיעשה ע"י שליח מלבד לכבוד שבת שיעשה איזה הכנה בעצמו. האדר"ת נסתפק האם באשתו אומרים מצוה בו יותר מבשלוהו וכן בשותפות. וצ"ע ספיקו זה זה גופא נאמר שאפילו ששלוהו כמותו אינו כמותו ממש ולכן מצותו שבגופו ל"ש ע"י שליח, אבל גם היא שאפשר ע"י שליח מ"מ עדיף שיעשה בעצמו.

ה. במצוות. א. בכל מצוות שבגופו לא אמרינן ששלוהו כמותו. יסוד זה נתבאר בדברי התוספות רי"ד קידושין דף מב ע"ב וי"ל יש מקשים א"כ לכל דבר מצוה ויעיל השליח ויאמר אדם לחבירו שב בסוכה בעבורי הנה תפילין בעבורי. ולא מילתא היא שהמצוה שחייבו המקום לעשות בגופו האיך יפטר הוא על ידי שלוהו והוא לא יעשה כלום, בודאי בגירושין ובקדושין מהני כי הוא המגרש ולא השליח ששלוהו כמותו בגט אגב פלוני פלוני וכך נמי האשה למי היא מקודשת כי אם לו והיא אשתו וכן

הרב מאיר שולביץ

בתרומה הוא נותן התרומה מפירותיו וכן בפסח הוא אוכלו ועל שמו ישחט וזורק הדם, אבל בסוכה הכי נמי יכול לומר לשליחו עשה לי סוכה והוא יושב בה אבל אם ישב בה חבריו לא קיים הוא כלום וכן לולב וציצית וכל המצות ע"כ. והנה הקצוה"ח סי' קפ"ב סק"א הך ע"ד התור"ד הנ"ל הרי בשליחות לדי"ע לולי הגילוי שאין שליח היה שליחות אעפ"י שהמשלח לא עשה כלום, ולכן כ' שהגדר הוא דל"א שלוהו של אדם כמותו אלא בעשייה דהו"ל דמיעשה שלוהו כמותו, אבל בדבר שאין עשייה ל"א שלוהו כמותו. **ב. מילת בנו.** כתב הכרתי ופלתי סכ"ח סק"ג שאסור לכבד לאחר למול את בנו, אבל משום שליחות מותר דשלוהו של אדם כמותו. **ג. הפרשת תרומות ומעשרות.** אפשר ע"י שליח, וכתב בעל החכמת אדם שערי צדק שער מצות הארץ חכמת אדם פרק ה' וז"ל ואפילו הדרים במדינת הים יכולים לקיים כל מצות התלויים בארץ על ידי שליח, דקיימא לן שלוהו של אדם כמותו. ועיי"ש שהעיר בהערה הרי כל מילתא דהוה מצי לא עבד שלוהוה נמי לא מצי עבדי, והרי הוא בחו"ל ואין שייך אצלו ועיי"ש מש"כ לייבוש זה.

ו. בתפילה. א. המתפלל וטעה. בברכות ל"ד ע"ב המתפלל וטעה סימן רע לו ואם ש"ץ סימן רע לשולחויו מפני ששלוהו של אדם כמותו. וצ"ע הרי תפילה זהו מצוה שבגופו, ובמצוות שבגופו ידועים דברי התור"ד שלי"ש שליחות על פצות שבגופו. **ב. לעניין קדיש על אביו.** בשו"ת בנימין זאב. סי' ר"א כתב שאם הבן עשה שליח שיאמר הקדיש במקומו אין שאר האבילים יכולים לדחותו כיון שהוא כמותו. ובמט"א ד"י קדיש יתום סי"ט כתב שמ"מ היכא שהוא שליח שלא יאמר רק שליש מהקדישים, ובהגהות אלף למטה סק"י פקפק בסב' בנימין זאב הנ"ל שהרי במצוות שבגופו ל"ש שליחות וכמו שלי"ש שליחות בקר"ש, ושוב כתב שקדיש לא דמי שסו"ס מתקדש ש"ש ע"י ריעו.

ז. אימתי השליח לא הוי כמותו. א. בעבירה אין שליח לדבר עבירה. וכו"נ בשו"ע חו"מ סימן קפ"ב ס"א, ושם כתב הרמ"א הגה: בכל דבר שלוהו של אדם כמותו, חוץ מלדבר עבירה דקינינא לן אין שליח לדבר עבירה (טור). ודוקא ששליח בר חיובא, אבל אם אינו בר חיובא הוי שליח אפילו לדבר עבירה (הגהות מיימוני פרק ה' רבוחות) **ב. דבר שהוא איסור מצו חרם דרבנן גרשום.** נחלקו בזה הרבנות האם יש ע"י שלוהו כמותו ואם שאין שליח לדבר עבירה. ועינין קצוה"ח קפ"ב ב' שהביא שהנ"ב העלה שבמגרש ע"י שליח בע"כ דאשה שהגט אינו גט כלל. כיון שכששאל"ע המעשה בטל, וכיון שיש חרם דר"ג הו"ל שלי"ע, אמנם הקצוה"ח חולק וסובר שהיכא שעשה שליח לגרש ושיהיה ידו כידו והשליח נתן הגט בע"כ הוי ידו השליח כיד המשלח בעיקר הגט, ומה שעבר על חרם דר"ג לא כילו עשה העבירה מדעתו דיעקר השליחות אלא בטל. **ב. כשזוהו לחובת המשלח.** אפשר דלא אמרינן לן היכא שהוא לחובת המשלח. הרמב"א סוף שבת מציעא דף נ"ה ב' הביא הדין מלאכי כללי הדינים כלל תקצג. **ג. דבר שהוא לחוב לאחרים.** אף שהוא היה יכול לעשות דבר זה בעצמו ואינו דבר עבירה בזה ל"א שלוהו כמותו. הפתח השו"ב חו"מ סי' קפ"ב הביא כן מהדמו"ר. **ד. בדין של בעליו עמו.** הגמ' [ב"ב צ"ו א'] מסיקה אם בעליו עמו בעליו ולא שלוהו. וכתב התורה תמימה (הערות שמות פרק כב הערה קנז) ר"ל אם אמר לשלוהו צא והשאל לי עם פרתי אין זה נקרא שאלה הבעלים, ודין זה איבעיא במרא וקו"ל לקולא, וכ"פ הימ"ב, וסיים בלשון הדרשה כמו שהתקנתו, בעליו ולא שלוהו, ומשמע מדברי התוס' כאן דהא דלא אמרינן כאן שלוהו של אדם כמותו כמו בכל התורה הוא משום דכתיב שתי פעמים בעליו, בעליו אין עמו, בעליו עמו, והקפיד הכתוב שיהיו הבעלים עממן. [והעיר בעל התו"ת] ולדעתו אין זה מוכרח, כי אם קו"ל שלוהו של אדם כמותו, מה לי אם כתיב ב' פעמים בעליו, וגם לא משמע לן מלשון הגמרא מי אמרינן שלוהו כמותו או דילמא בעליו ממש בענין הרי דלא הוכרחו כלל כפל מלשון בעליו, ולי נראה דמדייק מלא כתיב אם הבעלים עמו אלא בעליו בכניי המורה על מיעוט השליח, וכמו דרשינן במנחות ז"ג ב' וסמך ידו לא יד שלוהו, וכן לעיל בפסוק אם לא שלה ידו היינו ממעטין שליח לולא רבוי מיוחד כמבואר לפנינו לעיל בפסוק ה' על כל דבר פשע ועוד כהנה, ועיין תוס' יבמות ק"א ב'.

גנוזות

עורך הרב הלל מן

רבי מרדכי לייב מן - ראש ישיבת בית הלל [תרע"ז - תשנ"ז] מכתב ידו

גדר שלוהו של אדם כמותו

בשו"ע [וי"ד שיהי סיי"ג] כתב הרמ"א וי"ל, ואין האב יכול לפדות ע"י שליח, וגם אין ב"ד פדיון אותו ע"י האב. ובביאור הגרי"א שם תמה, דלא מבניא ע"י שליח דשלוהו של אדם כמותו, אלא דאף אחר יכול לפדות אפילו בלא דעתו של אב, דלא עדיף ממעשר שני, שאחר יכול לפדות כמו שאיתא בפי"ד דמע"ש, וכן נטע רביע כמו שאיתא שם בפי"ה, וכן הקדש.

וצ"ע דבריו, היכן מוכח מתוך המשניות דמעשר שני אינו צריך דעת בעלים, וכן הקדש שכתב להוכיח מעריכין, היכן מוכח כן, והחזון איש בספרו כתב עלה דה"ה ב"ד שא"י לפדות פכחות כיון שאחרים נותנים יותר, וצריך בעיניו למכור לאחר, או להוסיף בדמים, ובהקדש נמי הכי מתפרש, ומש"כ רבנו בנטער רביעי בפי"ה דלא שייך מוכר, אם כותנו לצנועין, או למה שמבואר בפי"ה מ"ה שאפשר לפדות נטע רביע של אחרים, אבל מאן לימא לן שלא מדעת בעיניו וכו', עי"ל. ועיין בתוס' ב"ק [ח"ב], שכתבו להוכיח דאחר יכול לחלל הקדש, מהוגמני יבמות וכן פרק האשה רבה, ולמה לא הוכיחו יותר מהמגמני דצריכין, משמע דמהמגמני כן ראי.

והנראה דבביאור דברי הגרי"א, דהנה ממה דמע"ש דאם הבעלים פדים מעשר שני או הקדש מוסיפים חומש, ואם גאור פדה אינו מוסיף חומש, וליפנין זאת מקראי ואם גאור נאל איש ממעשרו, על שלו מוסיף חומש ולא על של חבריו, מזה מוכח דאין פדיון מעשר שני צריך בעלים, דאם נימא דצריך בעלים, כמו מכירה והקדשות, אי"כ כשאר עושה עבורם, ע"כ מה דמהני מטעם שליחותו ואז דמהני, משום דקיי"ל שלוהו של אדם כמותו, ואי הו"ל כאלו נעשה ע"י הבעלים בעצמם, ושפיר קרינן ע"י ואם גאור נאל איש ממעשרו, דמאי נפקימי אם פדה בעצמו או ע"י שלוהו, דכל מה שעשה ע"י שליח כאלו עשה בעצמו, וזה מה שהוכיח הגרי"א מהנך משניות, דאיתא שם הדין דחלוק פדיות הבעלים מפדיות אחר, דהבעלים מוסיפים חומש, ואחר כשפדה אינו מוסיף חומש, מזה מוכח דאין צריך שליחותו ונהה כשאר פדה בסוף של הבעלים, מפורש להדיא בקידושין אילמא בוזא דבעל ומעשר דבעל, שליחותי דבעל קא עבדה, וכייה בירושלמי [מע"ש פי"ד הי"ד] על המגמני ממערינן על מע"ש עיי"ש, וגם כשפדה בכסף שלו, אם נימא דע"ש הפדיון צריך שליחות, הרי מתייחס מעשה הפדיון להבעלים, ומי"ש דאחר כשפדה פטור מחומש, ואין לומר דאע"פ דצריך שליחות, מי"מ פטור הפדיון לא הוי לבעייה אלא לאחר, משום כן פטור מחומש, משום דנפרש הבעלים של הקרא דאם גאור נאל איש ממעשרו הוא, שאם הפדיון פדה וזאת לעצמו מוסיף חומש, משא"כ אחר אע"פ שפדה מדעת בעל הבית, מי"מ כיון שהפדיון הוא לאחר, משייהו אינו מוסיף חומש, נראה דאין לומר כן, דהרי יש תרי גוונן בפדיון מע"ש של אחרים, אם שכל אחד ישאר בשלו, והפדיון מועיל רק שקדושת מע"ש תחולל על כסף הפדיון, ואם שהפדיון נעשה באופן שכסף הפדיון התנסף בקדושת מע"ש ה"י של הבעלים, והמע"ש שיצא לחולל יחיי להפדה, ובעניינן הדין הוא שפטור מחומש כדאיתא בירושלמי, אמר ר' יוחנן כל מעשר שאינו הוא ופדיונו משלו אינו מוסיף חומש, עיי"ש במפרשים, ואי"כ כהני"ג שהמעשר הפדיון נשאר של הבעלים, אם נימא דצריך שליחות על הפדיון, מי"מ פטור מחומש כהני"ג. ועי"כ דמוכרח לומר דאין זה נקרא חלול ופדיון של בעייה, אלא פדיון של אחר הוא משום דאין פדה זאת, ומוכרח דאע"פ צריך שליחות לחלול מע"ש והקדש, וא"ש ראתה הגרי"א.

ולפי"ז יובנו היטב דברי הגרי"א במה שהביא להוכיח נגד דעת הרמ"א שכתב דאין אחר יכול לפדות את הבכור בלא דעת האב, ועי"נ הוכיח קודם ממע"ש, דאין צריך שליחות האב דלא עדיף מחילול מעשר שני, דכיון שכן כתב דחכא גבי פדיון הבן יכול לפדות בלא דעתו של אב גיי, דכל דבר שצריך דעת בעלים גבי מע"ש אינו משום דהוי של הבעלים, דהם זכאיין לאכיל בירושלים כמו שכתבו התוס' בבי"ק, וכ"ז התם בדין צנועין, אבל הכא אין לאב שום דין בעלות על הבן, וכל דינו הוי רק שמועה לפדותו, משו"ה אין בכחו ודינו לכבד לאחר אם פדה אותו בלא דעתו של אב, דמאי לתקדש דאחר יכול לחלל הקדש של חבריו, ודוק בלשון הגרי"א שלא כתב גבי מע"ש שאחר יכול לפדותו בלא דעתו, כמו שכתב גבי פדיון הבן, וכתב רק שאחר יכול לפדותו, וכוננו גבי לומר דלא צריך בזה שליחות, וממילא מוכח דכאן גבי פדיון הבן אפילו דעת האב אינו צריך. והעיר לי ע"ז החזון איש [בכת"י]: דבעינן לשון הירושלמי פי"ד דמע"ש, יראה למה שכתב דהוספת חומש אינו תלוי במי שעושה מעולת החילול, אלא בבעלות של הפירות והמעות, שאם הפירות והמעות הם של אחד איש יז חיוב חומש, ואם הפירות של אחד והמעות של אחר, בין שחילקו בעל הפירות ע"פ הסכמות של בעל המעות, ובין שחילקו בעל המעות ע"פ הסכמות של בעל הפירות, אינו מוסיף חומש, ואין הדבר נוגע אם אפשר לחלל פירות חבריו נגד הסכמות, והאמת שאין לחלל מעשר שני של חבריו נגד הסכמות.

הנושאים הבאים

בא - שלוהו של אדם כמותו, איש שה לבית אבות (ג, ב), קידושין מ"ב א. **בשלח - תחומין,** אל יצא איש ממקומו (טו), כט) עירובין נ"א א. **יתרו - הפסקה משפטים - שואל,** וכי ישאל איש מעם רעהו (כ, ד). **תרומה - תבנית המשכן וכליו,** את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשר (כ, ט) **תצוה - מצוות מחית עמלק,** עניינא דימנא וי"ק ט"א - הפסקה **ויק"פ - מלאכת מוחק שבת,** כל העושה בו מלאכה יומת (לה, א)

ה
מכון ירושלים
הופיע
יד דוד
על מסכתות
נדרים נזיר וטוטה
להגאון רבי דוד זינצהיים זצ"ל
וי"ל לראשונה מכת"י המחבר עם
מקורות וצייונים

מוסד הרב קוק
הדפס
שלמי מנחם
שו"ת בענייני הלכות שכינים ושכירות פועלים

אני שלוחכם לעתיד ילדכם!!!

הישיבה בוורשא, הראשונה בשרשרת הקמת הישיבות של נובהרודוק בשנת תרפ"א, הייתה אחת הצלחות הגדולות שידע הגה"צ רבי הלל ויטקינד זצ"ל בפעולותיו. בעמל ויוע הקים את הישיבה ועודד את הצעירים להסתופף בצילה, עד שלימים נעשתה הישיבה כאחד ממרכזי הענק של נובהרודוק בראשות רבי אברהם זלמנו ור' הלל.

תיאור אודות דרך ההקמה וייסוד הישיבה סיפר רבי יהושע הוטנר, שהתגורר בוורשא, והיה בנו של אחד הרבנים הנודעים בוורשא. הייתה זו התקופה שבה העתיקו בני הישיבות את מקומם מרוסיה הקומוניסטית לרחבי פולין, רבי הלל הגיע ועמו קבוצה של שלשים בחורים, השאיפה היתה לייסד ישיבה בוורשא הגדולה, היה זה שעת לילה מאוחרת ובני המקום נמים בה את שנתם, רבי הלל הגיע עם למקום מגורי היהודים שהתרכזו בחלקם הגדול בארבע מבני חצר גדולים שבמרכז הייתה חצר משותפת, שם התגורר הרב הוטנר שכינה רב, הוא בקשם להמתין לו בחצר, והוא עלה לבית הרב הוטנר, והחל לדפוק על פתח דלתו. לשמע דפיקות בשעת לילה רב מאוחרת, יצא הרב חיש מהר את פתח ביתו, ורבי הלל מציאו עמו החוצה, ורק מסביר לו את יוזמתו להקים ישיבת נובהרודוק בוורשא.

הוא החל לספר לרב שברצונו להקים ישיבה בעיר, ומבטא את רשות הרב לעשות אתה צעד חריג לכך, הרב שראה את ההליטה רצונו, חשש להפריע למנוחת השכיבו בשעת לילה מאוחרת, והחל לבקש שיטוחח מהר עם כלל התושבים בדרשתו, ויהיה שליח נאמן לבקשתו.

רבי הלל לא ניאות, וטען שהוא שליחם של גדולי ישראל, להקים את דור העתיד של לומדי התורה, ואל לו להפריע שליחותו עתה! :! והרב הוטנר אישר הדבר.

לאחר מכן נעמד רבי הלל בחצר והחל וזעק בשאגה - "ידיען ידיען". הועקתו בהלילו את יושבי המקום שיצאו באמצע שנתם בבגדי הלילה לחצר, והחלו שואלים אם התרחש שריפה, ועליהם לעזוב בתיהם...

רבי הלל השיב ואמר: "הרבה יותר משריפה מתרחש פה, יהודיתנו מוטלת בספק, הצעירים רוצים להשמיד את נפשתינו, הגענו הנה תלמידי נובהרודוק לייסד ישיבה בוורשא, להציל את התורה, והיה הגהלת היחידה שנותנה בידיכם לשלוח את ילדיכם ללמוד בישיבה".

הדברים הוצורה בהם הם נאמרו מלב כואב ואמיתיה חלחלו פניהם, ורבים אכן שלחו את בניהם להסתופף בצל הישיבה הגדולה בוורשא, וכך הוקמה ישיבת נובהרודוק במקום זה ששמה הלך לפניה.

לבני הישיבות היקרים שיחי' נותרו ימים אחרונים למשלוח חידו"ת קצרים לפרסומם בירחון עולם הישיבות שנתקבל בהערצה "תלמודו בידו" גיטין, ב"ק

בני הישיבות בכל מקום יכולים לשלוח אמריהם הקצרים בענייני הגליון ב' - עדות שבגט, או הצד השוה בנוייןן אצל פציגיהם בישיבות, ויזכו בפרטים רבים וישיבות, בדבר פרטים נוספים: - 050-4161963 052-7637929

מערכת "ותלמודו בידו" בראשות גדולי התורה וראשי הישיבות שליט"א

שלוחו של אדם כמותו

הגמי בתחילת האיש מקדש בו בשלוחו שואלת: 'שליחות מנלן' מנין אנוחו יודעים שדברים שאדם צריך לעשות בעצמו הוא יכול לעשות גם על ידי שליח. הגמרא מביאה שני לימודים מפרשת קרבן פסח שלוחו של אדם כמותו. לימוד אחד מהפסוק ויחטו אותו כל קהל עדת ישראל, וכי כל הקהל כולם שוחטים והוא אינו שוחט אלא אחד' ומכאן ששליחות אחד עולה לכול קהל עדת ישראל.

לימוד שני מביאה הגמרא מהפסוק: ויחוק להם איש של לבית אבות שה לבית מפרש רש"י: 'אחד לוקח לכל המשפחה' ולקחת אחד מבני המשפחה נחשבת מדין שליחות כאילו לקח כל אחד מבני המשפחה. הגמרא שואלת מייד 'תני קראי למה ליי' מדוע צריכים שני לימודים ועוד באותה פרשה.

סוגיית שליחות פנים רבות לה, כדרכה של תורה. אנו כדרכנו ננסה ללמוד ממנה נופך נוסף. באמת כל העניין של שליחות צריך הבנה. אם מוטל עלי לעשות משהו מדוע שאטיל חובה זו על אדם אחר. אפילו על 'מצווה שבגופי' כשאני שולח שליח להניח תפילין עבורי, מביא הקצות שבעצם מדין שליחות זה היה צריך להויעל רק הבעיה היא שבסופו של דבר התפילין הונחו על ידו של שליח ולא על ידי שלי.

בפרשת קרבן פסח התורה מלמדת אותנו לימוד אחד שישלוחו של אדם כמותו הוא בין כל יהודי לבין כל כלל ישראל ולימוד שני שישלוחו של אדם כמותו בתוך הבית בתוך המשפחה. זה לכל מצב של שליחות יש משמעות אחרת.

הצורך בביצוע דברים על ידי שליח הוא צורך חינוכי. לא תמיד יכול אדם לעשות את כל צרכיו בעצמו. יש מצבים בהם הוא צריך להיעזר באנשים שסביבו, בבני משפחתו בשכניו ומכריו. כך בנויה חברה ומתקנת עם עזרה הדדית עם דאגה והתמסרות של איש לזולתו. עד כדי כך ששליח יכול להיות ידה אריכתא של המשלח. זה מבטא את הישיבות שבין אדם לחברו. של 'איש את רעהו ועירו'.

שליחות יכולה להיות גם דרך להיפטר מעשיית דברים שהייתי צריך לעשות בעצמי. לפעמים יתכן ויש בה גם ניצול מסוים, 'תקנה עבורי' יתיקח עבורי' יתגיד לוי. זו השתמשות באדם אחר. נכון, זה כאילו אני 'מוזכה' אותו בעשיית חסד. אבל אולי זה קשה לו אולי הוא לא יכול ולא נעים לו או שהוא מתבייש להגיד לי שאני יכול. אחד השבחים הנאמר על גדולי ישראל של שלחו את השתמשו באחרים שעשו הכול בעצמם.

מצוות קרבן פסח היא המצווה הראשונה שנאמרה אל 'כל עדת ישראל' היא נאמרה להם ב'הקהל את העם' אנשים נשים וטף מפני שרבה גופי תורה תלויים בה. זה חלק מיהיום הזה נעשית לעם. כאן נבנה כלל ישראל עם עדיין מחולק לשבטים, השבטים מחולקים למשפחות, אבל יחד שבטי ישראל יחד כולם נחשבים לאחד.

יש מצוות שאדם אינו יכול לקיים אותם בעצמו, לבדו. לתפילה צריך 'ציבור' לכל דבר שבקדושה צריך עשרה. אדם חי בתוך הציבור. אסור לו 'לפרוש מן הציבור'. על הפסוק בקהלת 'מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להימנות' דורשת הגמי במסכת ברכות: 'זה, שנמנו תבריו לדבר מצווה ולא נמנה עימהם'. אם כולם מצטרפים יחד ועושים מעשה טוב, מתחברים זה לזה לעשות מעשה טוב, לקיים מצווה ואתה לא נמנה עימהם, אם אתה לא נכלל בחבורה זו. זה הוא חסרון שאינך יכול לתקנו.

אדם צריך להיות מצורף לעושי מצווה. 'וחסרון לא יוכל להימנות' מפרש רש"י 'זה שחיסר עצמו ממניין הכשרים לא יוכל להימנות עימהם בקבול שכרם'. אם אתה לא נספר יחד איתם במניין האנשים הטובים המצטרפים לעשות מעשה טוב, אזי גם לא תמנה ביניהם בעת קבלת השכר.

שותפות, חיבור, הצטרפות נעשית על ידי מנין. על ידי ספירת העושים במניין אחד. צירוף תפילה נקרא 'מניין'. ספירה של עשרה אנשים הופכת אותם לחטיבה אחת, לציבור ומאפשרת תפילה בצבור. 'ישוב ארץ ישראל זה גם מצווה. כמובן בתנאים שקובעת ההלכה. להיות 'במנה' על יושבי ארץ ישראל זה בעצמו עניין.

כאשר אתה נמנה לדבר מצווה, אתה כבר לא יחיד, אתה ציבור. 'אינו דומה יחיד העושה את המצווה לרבים העושים את המצווה'. ברגע שנמנית עם הרבים קבלת את כוח הציבור, כעת יש לך את הכוח של הכלל. מצבך השתנה. כשאתה חלק מהכלל מתייחסים אליך אחרת. אם אתה שייך לכלל, אם אתה נחשב לחלק מהציבור, דינך הופך להיות כמו דינו של הכלל.

זה לא חשוב אם אתה במעלה ובמדרגה של הציבור. מספיק רק אם אתה נכלל איתו, אם אתה נמנה עימו, אז אתה כבר חלק ממנו. ציבור כולל בתוכו את כולם. ציבור זה ראשי תיבות: צדיקים בינוניים ורשעים.

במדרש תנחומא מובא: על הכתוב 'ויהי לך ה' לאור עולם' (ישעי' ס טו). 'אימתי. בזמן שתהיו כולכם אגודה אחת, שנאמר, 'חיים כולכם היום'. בונה שבעולם, אם נוטל את אגודה של קנים, שמא יכול לשברם בבת אחת. ואלו נוטל את אחת אפילו תינוק משברן. יעקב אבינו מלמד כלל זה את בניו. לפני פטירתו מן העולם הוא קורא לשבטי קה ואומר להם 'האספו ואגידה לכם' תהיו יחד באסיפה אחת, אגודים, מאוחדים ואז אין כל אומה שולטת בהם.

השייכות לכלל, היותך נמנה עם הציבור, מעצימה אותך. יחיד, אפילו אם הוא בעל מדרגה גבוהה עדיין הוא בבחינת 'קנה' אפילו תינוק יכול לשובר. 'כלל ישראל' כשהוא אגוד יחד, אין שום כוח שבעולם שיכול לשברם. האדם, כשהוא לבדו, אין כוחו להתמודד לעמוד מול רוחות מצויות ורוחות שאינן מצויות. כאשר אדם

הגה"ק רבי משה טייטלבוים זצ"ל מביא בספרו (שימח משה בפרשתינו) מאמרם ז"ל בקידושין (דף מא:): 'מנין לשלוחו של אדם כמותו' ולומדת זאת הגמי מהפסוק בפרשתינו (יב, ו) 'ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים', וכי כל הקהל כולם שוחטים, והלא אינו שוחט אלא אחד, אלא מכאן ששלוחו של אדם כמותו'.

ומדקדק השימח משה, מהו הלשון 'שלוחו של אדם כמותו', והיה לו לומר בקצרה, מנין ששליח כמשלח. אלא משום דבכל התורה אנו רואים שאם הקב"ה שולח שליח, נחשב כאילו הוא עשה ואחד מהם הוא הפיכת סדום שהיה על ידי מלאך דכתיב (בראשית ט, כ) 'ולבתי הפכי'. ודבר זה פשוט יותר בסברא, וכי כלום נברא יש לו כח ותנועה גדולה או קטנה בעצמו, אלא הכל הוא השפעת כח וחיות הנשפע מה'. ואיך אף אחר שנצטווה, אין עושה האדם בכח של עצמו רק כמה שמקבל מאתו יתברך, ואם כן תמיד הוא העושה ודאי דראוי להעשיה על שמו של יתברך, מה שאין כן באדם, וזה שדייקו לומר 'מנין ששלוחו של אדם כמותו' מאחר ששלוחו של ה' אינו יודעים כבר, ורק איננו יודעים ששלוחו של אדם גם כן כמותו עכ"ד.

דברים נפלאים בענין מביא השם משמואל מסוכטשוב (שם משמואל בפרשתינו שנת תרע"ו) בשם אביו הגה"ק בעל האגוני נזר זצ"ל, דמה שיש לאדם אשר ודן כשעושה מצות ה' לפעול בעליונים, הוא משום הדאדם הוא שליח מאת ה' לעשות מצוותיו, וכמו ששלוחו של אדם כמותו וכח המשלח בשליח וידו כידו, כן כביכול שלוחו של הקב"ה כמותו, ונחשב מעשה המצוות כמו כביכול הוא הפועל ועושה עכ"ד.

ומוסיף בנו השם משמואל' מדיליה - שבוזה יש להבין מאמרם ז"ל (עירובין נה). מאי דכתיב 'לא בשמים היא ולא מעבר לים היא' לא בשמים היא שם בשמים היא היא אתה צריך לעלות אחריה, ואם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחריה. לכאורה אינו מובן מה נפקא מינה אם צריך הלא אינו יכול, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו. ועפ"י הניל' יש לומר, מכיון שהאדם הוא שליח ה', והוא כל יכול לא שייך לומר טענה של אינו יכול, ואם היתה התורה בשמים והיינו מצווים לעלות אחריה השמימה, כי אז היה לנו כח לעלות, מכח המשלח בשלח. בענין זה שח הגה"ח המפיו רבי גי'ל איוונר זצ"ל (היה מגדולי המשפיעים דחסידי גור): שאלו פעם לילד אינו יודע מה שלמד השבוע ביחידו, והשיב: אינו ביחד עם הרבי - יודע היטב - הרבי אחי - ג"כ יודע היטב. הרבי לבדו - גם יודע היטב, רק לעצמי אינו יודע...

סיים רבי גדיל: כמו כן האדם צריך לדעת ולזכור זאת, שמבלי עזר השי"ת אינו יכול כלום, ועם עזר השי"ת יכול הכל. וכאשר יודעים זאת, אין מקום לדאגה ויאוש עכ"ד. ודפ"ח"ח. (מסילות גד עמי ט).

משתייך לכלל, לציבור, הוא חזק יותר הוא יכול לעמוד ולהתמודד גם עם רוח סערה.

כוחו של הכלל מזכה אותו במעלות רבות. ויהי בישורון מלך' מתי מתגלות מלכותו של הקב"ה 'בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל' בזמן שישיראל ביחד באחוזה ורעות. עצם המציאות של הכלל מביאה להתגלות מלכותו של הקב"ה. רק כשיש 'מניין' כאשר יש צירוף אפשר לומר 'ברכוי אפשר לומר 'יתגדל ויתקדש'.

היחיד הוא בתוך הכלל בין לטוב בין למוטב. ילעולם אל ימנע אדם עצמו שעה אחת מבית המדרש' כי אפילו ישב בביתו ויעסוק בתורה אינו דומה ליושב בבית המדרש.

כמה חשוב להיות כל הזמן בתוך הישיבה, לא לצאת אפילו להרג. כמה חיוני להשתייך לציבור, לבית מדרש, לקהילה. להיות נמנה על הציבור. כי בזה זוכים למעלת הציבור וככל שהציבור במדרגה יותר גבוה זוכה כל אחד ממנו למעלות גדולות יותר.

פוטו סטודיו	גל פז-רשת למוסיקה ירושלים-ב"ב-חיפה	פוטו ציון צילום אירועים, מצלמות וסטודיו	אחים הקר רשת בשך למהדרין
בחסותם האדיבה של בעלי עסקים תומכי תורה לברכה, הצלחה וכטו"ס			
צבי ורצברגר בית האגריה	המנעול הנאמן זאב הורוביץ דלתות פלדה ומפתחות	לעילוי נשמת רבי יצחק בן ר' אליהו ואסתר זר	